

Motion till riksdagen

1987/88:Jo535

av Pär Granstedt m. fl. (c)

om djurskydd

Djurskyddet i vårt land är i dag bristfälligt. Av tradition har djur förorsakats betydande lidande. Detta har motiverats och försvarats med att djurens lidande är nödvändigt med hänsyn till den nytta människan kan få av verksamheten.

Detta har gällt oavsett om verksamheten har varit av forskningskaraktär eller inte. Under de sista tjugo åren har formerna för djurhållning förändrats dramatiskt. Djurhållningen har byggts upp och anpassats enbart med hänsyn till effektivitetskrav. Kvantitetskraven har varit högre prioriterade än kvalitetskraven. Detta har tidvis vållat intensiva debatter där allmänheten tydligt visat sin skepsis till de nya formerna för djurhållning.

I vissa fall har konsumenterna också, genom ett köpmotstånd mot olika produkter, tvingat fram en förändring.

Informationen till konsumenterna om djurhållningen, dess påverkan på kvaliteten på produkterna och informationen om verksamheten med djurförsök är dock fortfarande otillfredsställande.

Allmänheten har dock starka krav på lagstiftaren att ställa upp sådana regler för djurhållning och djurförsöksverksamhet att dessa blir moraliskt och etiskt acceptabla för ett folkflertal.

I denna motion tar vi därför upp ett antal områden som måste tillgodoses i den kommande nya lagstiftningen om djurskydd. Vi behandlar även frågor rörande de djurförsöksetiska nämnderna.

Djurskyddslagens allmänna inriktning

Jordbruksministern har remitterat ett förslag om ny djurskyddslag till lagrådet. Efter lagrådets hörande har regeringen möjlighet att ytterligare överarbeta förslaget. Detta är angeläget av följande skäl.

a) Lagen saknar klara och entydiga regler för inriktningen av det fortsatta arbetet med att finna alternativa metoder till djurförsök.

Av lagrådsremissen framgår att regeringen valt att *inte* utforma förslaget till ny djurskyddslag så att det klart framgår att djurförsök skall tillåtas om det saknas alternativa metoder.

Enligt vår uppfattning skall en ny lagstiftning klart och entydigt redovisa de intentioner som lagstiftaren har. Vi utgår från att en bred majoritet av riksdagen delar vår uppfattning att djurförsök inte kan accepteras när and-

ra metoder finns. I det fall det kan påvisas synnerliga skäl för att använda djurförsök som ett komplement till andra försöksmetoder bör detta endast kunna accepteras genom ett restriktivt dispensförfarande.

Lagen bör därför innehålla tvingande regler av denna innebörd.

b) Förbjud LD-50-test.

I tidigare motioner till riksdagen har vi föreslagit att s. k. LD-50-test skall förbjudas. LD-50-test ansågs tidigare vara ett sätt att mäta ett ämnes eller en produkts giftighet. Verksamheten innebär att ett antal försöksdjur exponeras för det ämne som skall undersökas i allt högre koncentrationer eller doser till dess att hälften av djuren avlider.

Numer står det helt klart att testets värde är synnerligen begränsat. För det första kan ämnets giftighet för människa inte säkert beräknas med djurförsöken som grund. För det andra är ett stort antal ämnen och produkter giftiga för allt levande givet att ämnet eller produkten tillförs i tillräckligt stora koncentrationer. Vanligt koksalt skulle med LD-50-metoden som grund klassas som ett gift. Samtidigt vet vi att en viss mängd salt är nödvändigt för människan.

Den nya djurskyddslagen bör därför innehålla ett stadgande om att LD-50-test inte skall tillåtas.

c) De djurförsöksetiska nämnderna.

De djurförsöksetiska nämnderna infördes i syfte att utgöra ett samhällets kontrollorgan för forskning där djurförsök ingår. I efterhand kan vi konstatera att nämndernas verksamhet varit av begränsat värde och inte uppfyllt det syfte som lagstiftaren hade. Mot denna bakgrund är det angeläget att reformera regleringen av nämndernas verksamhet på följande punkter.

I. Nämndernas sammansättning:

Nämnderna är i dag sammansatta så att en majoritet av ledamöterna företräder verksamheten på olika sätt. Detta är ur principiell synpunkt betänkligt. Om nämnderna skall kunna fullgöra en kontrollfunktion i någon grad förutsätter detta självklart att en majoritet av ledamöterna företräder andra intressen än djurförsöksverksamhetens.

II. Nämndernas storlek:

I de djurförsöksetiska nämnderna finns ett stort antal intressen representerade. Det gäller dels ledamöter som representerar forskningsintressen och ledamöter som är verksamma i forskningsarbetet, dels djurskyddsintressena och slutligen allmänrepresentanter. Antalet ledamöter är stort. En orsak till att nämnderna inte kunnat leva upp till sin kontrollfunktion är därmed nämndens storlek.

Enligt vår uppfattning saknas bärande skäl för att motivera det dominerande inflytande som verksamheten tillåtit ha på nämndernas arbete.

Här finns möjligheter att dra paralleller till en annan nämndorganisation. Det övervägande antalet samhällsorgan är så sammansatta att allmänrepresentanterna är i majoritet. Detta hindrar naturligtvis inte att företrädare för verksamheten dels har en viss representation för insyn i nämndarbetet, dels också — vilket är vanligare — deltar i nämndarbetet som experter

utan att ha förslags- och rösträtt. Vi vill också i detta sammanhang erinra om att regleringen av kommunala och landstingskommunala nämndorganisationen utformats på ett sådant sätt att företrädare för verksamheten erhåller yttranderätt endast efter särskilt beslut i det berörda organet.

I samband med att förslaget till ny djurskyddslag presenteras för riksdagen bör därför reglerna om de djurförsöksetiska nämnderna ses över. Därvid bör frågan om nämndernas sammansättning behandlas särskilt. Riksdagen bör därför av regeringen begära förslag avseende nämndernas sammansättning så som vi i motionen föreslagit.

III. Nämndernas arbete:

Riksdagen beslutade efter förslag från centerpartiet att begära en genomlysning av de djurförsöksetiska nämndernas arbete. Ett betänkande har också avlämnats. Av betänkandet framgår att nämndernas möjligheter att påverka och kontrollera verksamheten omgärdas av betydande svårigheter. Många gånger inskränks nämndens funktion till att i efterhand erhålla information om vilken verksamhet som pågår. Detta är självklart inte acceptabelt. Nämnderna skall vara ett rådgivande och kontrollerande organ till forskningen. De redovisade uppgifterna tyder på att insikten om behovet av rådgivning inte är framträdande hos verksamhetsföreträdarna.

Detta är allvarligt. För att understryka det allvar med vilket lagstiftaren betraktar djurförsöksverksamheten bör därför regleringen på denna punkt skärpas betydligt. Inget djurförsök bör därför få påbörjas utan nämndens godkännande.

Även denna fråga bör lösas i samband med det pågående beredningsarbetet i regeringen.

Djurförsök i undervisningen

Djurförsök spelar en betydande roll i undervisningen inom biologiskt inriktade högskolor och utbildningar. Möjligheter har skapats för dispens från sådana utbildningsinslag. Många vittnesbörd visar dock att denna dispensregel tillämpas mycket olika av olika linjenämnder. Informationen om dispensmöjligheterna brister på många håll. Det är därför viktigt att UHÄ också fortsättningsvis och med ökad kraft bedriver ett uppföljningsarbete på detta område och försöker få till stånd en någorlunda enhetlig och generös tillämpning på samtliga studieorter.

Det är också viktigt att det inom berörda utbildning bedrivs ett aktivt utvecklingsarbete för att ta fram undervisningsmetoder som kan tjäna som alternativ till djurförsök.

Inom ungdomsskolan bedrivs inga djurförsök i egentlig mening, men däremot förekommer dissektioner. Det bör vara en självklarhet att ingen elev mot sin vilja skall behöva deltaga i sådana undervisningsmoment. Likaså bör riktlinjer utfärdas som innebär att dissektioner inte bör genomföras med djur som avlivats särskilt för detta ändamål.

Utbildning och forskning i alternativa metoder

Mot. 1987/88
Jo535

Om den av riksdagen uttalade målsättningen om en minskad användning av djurförsök skall kunna förverkligas är det viktigt att forskning och utbildning på högskolenivå förstärks.

På forskningsområdet är det viktigt med en jämförande utvärderingsforskning som dels studerar tillförlitligheten i de djurförsöksmetoder som används, dels gör jämförelser med tillgängliga alternativa metoder. Därtill bör betydande resurser sättas in på metodutveckling i fråga om tester utan djurförsök.

Regeringen bör ge UHÄ i uppdrag att ta fram ett program för en starkt ökad satsning på utbildning och forskning kring alternativa metoder inom högskolan. I ett sådant program bör också ingå en eller flera professurer. Programmet bör kunna finansieras genom en särskild avgift på djurförsök.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av djurskyddslagen,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en skärpning av regleringen av de djurförsöksetiska nämnderna avseende nämndernas funktion och sammansättning.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om djurförsök i utbildningen'],

[att riksdagen beslutar hos regeringen begära ett särskilt program för alternativa metoder inom högskolan'].

Stockholm den 26 januari 1988

Pär Granstedt (c)

Birgitta Hambræus (c)

Ingbritt Jrahammar (c)

Elving Andersson (c)